

2019

Liito-oravaselvitys Hanhijärven ja Heiskan liittymiin suunnitelluilla työpaikka-alueilla

Anne Hirvonen

8.8.2019

1 SISÄLLYS

Tiivistelmä.....	2
1 Johdanto	2
2 Menetelmät	3
3 Tulokset	3
3.1. Heiskan alue	3
3.2. Hanhijärven pohjoispuoliset alueet	3
4 Johtopäätökset	4
4.1. Suositukset.....	4
4.1.1. Liito-orava	4
4.1.2. Uhanalaiset luontotyytit.....	5
Lähteet.....	5
Liite 1. Selvitysaluerajaukset	6
Liite 2. Ilmakuvat	7

*Kuva 1 Hanhijärven pohjoispuolella kasvava jättimäinen
kolohaapa, jonka läpimitta lieenee metrin luokkaa.*

Liito-oravaselvitys Hanhijärven ja Heiskan ohitustieliittyvien yhteyteen suunnitelluilla työpaikka-alueilla 2019

TIIVISTELMÄ

Liito-orava (*Pteromus volans*) on luokiteltu vaarantuneeksi (VU)¹ ja se kuuluu EU:n luontodirektiivin lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Tässä selvityksessä tarkasteltiin liito-oravan esiintymistä Hämeenkyrön kunnan kaavoituksen tueksi Hanhijärvi-Kyröskoski ohitustien Hanhijärven ja Heiskan liittyvien yhteyteen suunnitelluilla työpaikka-alueilla. Esiintymistä selvitettiin maastokäynnein 7.5.2019 ja 9.5.2019 kohdistamalla selvitys liito-oraville sopiville alueille ilmakuvatarkastelun perusteella. Alueilla ei havaittu merkkejä liito-oravista. Alueet todettiin rakennepiirteiltään ja luontotyyppiltään pääosin liito-oravalle sopimattomiksi. Ainoa liito-oravalle mahdollisesti sopiva alue sijaitsi olemassa olevan pienialaisen lähdekorpi-luonnonsuojelualueen yhteydessä 3-tietä sivuavalla alueella.

Maastokäynnillä liito-oravasta ei löytynyt merkkejä suunnittelualueilta. Hanhijärven pohjoispuolella sijaitsevan luonnonsuojelualueen ympäristö suositellaan kuitenkin mahdollisuuksien mukaan säästämään, sillä alue on luontotyypeiltään ja rakennepiirteiltään monimuotoisuuden kannalta arvokas. Alue on myös liito-oravalle mahdollisesti sopiva vapaa elinympäristö, joka on arvokas osa toimivaa elinympäristöverkostoa, lajin suotuisan suojelutason saavuttamiseksi pitkällä aikavälillä.

1 JOHDANTO

Liito-orava (*Pteromus volans*) kuuluu Euroopan unionin luontodirektiivin liitteiden II ja IVa (92/43/ETY) lajeihin. Suomen luonnonsuojelulain 49§ mukaan liitteen IVa lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Vuoden 2019 lajien uhanalaisuus selvityksessä liito-orava siirtyi takaisin uhanalaisten luokkaan vaarantunut (VU), kun se edellisessä selvityksessä oli silmälläpidettävä (NT) (Hyvärinen ym. 2019, s. 576).

Hämeenkyrön kunnan kaavoituksen tueksi selvityksessä tarkasteltiin liito-oravan esiintymistä rajatuilta alueilta, jotka keskittyivät ohitustieliittyvien yhteyteen suunnitelluille mahdollisille työpaikka-alueille ja kunnan omistamalle maalle. Tässä selvityksessä on esitetään selvitysaluerajaukset, menetelmät, tulokset ja suositukset. Liitteinä esitetään selvitysaluerajaukset ja mahdolliset tulokset ilmakuvina.

¹ Hyvärinen ym. 2019, s. 576

2 MENETELMÄT

Selvitysalueet rajattiin kartalle yhteistyössä työtä ohjanneen kaavoitusarkkitehti **Helena Ylisen** ja kaavasuunnittelija **Mia Salorannan** kanssa. Liito-oravalle sopivia alueita arvioitiin ilmakuvasta ja maastokäynnit kohdennettiin näille alueille. Maastokäynnillä alueelta etsittiin liito-oravan papanoita kaikkien järeiden, halkaisijaltaan yli 30-senttisten kuusien ja haapojen juurelta. Kaikki havaitut papanapuut, kolopuut ja pöntöt merkittiin muistiin. Lisäksi arvioitiin elinympäristön laatua, puuston suojaavuutta ja ruokailupuiden määrää sekä kulkuyhteyksiä muille sopiville alueille, niin ilmakuvatarkastelun kuin maastokäynnin perusteella. Selvitysaluearjaus (Liite 1.) tulokset (Liite 2.) esitetään myös liitekartoilla.

Maastotyöt tehtiin liito-oravaselvityksen kannalta otolliseen aikaan 7.5. ja 9.5.2019.

Luontotyyppitarkastelulle ajankohta ei ollut sopivin, mutta maastokäynnillä tehtiin myös havaintoja todennäköisistä luontotyypeistä, puulajisuhteista ja alueen muista rakennepiirteistä.

Luontotyyppihavainnot perustuivat kevtälajistoon tai ainavihantiin putkilokasveihin ja joihinkin sammaleisiin.

3 TULOKSET

3.1. HEISKAN ALUE

Kunnan maanomistusalueille rajatun selvitysalueen (liite 1. ja 2. a) metsät ovat pitkälti käsiteltyä ja harvennettua talousmetsää, jossa taimikot ja aukot pirstovat nuoria metsäkuvioita. Alueen luontotyyppit vaihtelevat kuivasta ja tuoreesta kankaasta turvekankaaseen. Paikoin tavataan pieniä laikkuja lehtomaista kangasta. Puusto on valtaosin kuusta, koivua ja paikoin mäntyä. Haapa on alueella vähälukuinen, eikä alueella juuri esiinny järeitä, liito-oravan suosimia haapoja. Alueen luontotyyppit ja metsien rakennepiirteet eivät ylipäätään ole tällä hetkellä kovin suotuisia liito-oravan esiintymiselle.

Alueelta ei havaittu merkkejä liito-oravasta, eikä alueella tavattu liito-oravalle suotuisia elinympäristöjä.

3.2. HANHIJÄRVEN POHJOISPUOLISET ALUEET

Hanhijärven pohjoispuolisen suunnittelualuerajauksen (liite 1. ja 2. b) metsät ovat pitkälti käsiteltyä talousmetsää, metsät ovat pääosin nuoria ja pirstaleisia. Metsäalueet ovat länsiosissa ojikkoja ja turvekangasta ja muilta osin lähinnä tuoretta ja lehtomaista kangasta. Luonnonarvoiltaan edustavin alue sivuaa 3-tien pohjoispuolta ja sijoittuu perustetun pienialaisen luonnonsuojelualueen ympäristöön.

Lähdekorven (mm. tervaleppäkorpea²) ls-alueen ympäristössä maasto on rehevää lehtoa, jossa jo varhain keväällä (7.5.2019) esiintyi ravinteikkautta ilmentäviä lajeja, kuten runsaana esiintyvä lehtomikkä, sini- ja valkovuokko, käenkaali ja paikoin kukkiva näsiä. Keskiravinteisista tuoreista lehdoista vaateliaimmat lehtoruohot (kuten lehtomikkä) puuttuvat, joten alue voidaan lukea edustavimmilta osiltaan runsasravinteisiin tuoreisiin lehtoihin (sinivuokko-käenkaalityyppi, HeOT), reunoiltaan keskiravinteisiin

² Tervaleppäkorvet kuuluvat Luonnonsuojelulain suojelemiin luonnontilaisiin tai luonnontilaisen kaltaisiin luontotyypeihin, joita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. (LSL 20.12.1996/1096; § 29)

lehtoihin (käenkaali-oravanmarjatyyppi, OMaT). Kosteammissa painanteissa myös ls-alueen ulkopuolella tavattiin lähteisyyttä ilmentävää, kukkivaa kevätlinnunsilmää.

Etelä-Suomessa luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset runsasravinteiset lehdot ovat arvioitu erittäin uhanalaisiksi (EN), keskiravinteisen tuoreet lehdot vaarantuneiksi (VU)³. Ls-alueen pienialainen tervaleppäkorpi kuuluu ruohokorpiin, jotka lasketaan lehtokorpiin, jotka on arvioitu Etelä-Suomessa erittäin uhanalaisiksi luontotyypeiksi (EN): *”Lehtokorvet ovat olleet vuodesta 1996 lähtien metsälain (10 §) erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Tyypillisesti pienialaiset ja ohutturpeiset lehtokorpiesiintymät ovat kuitenkin edelleen alttiita ympäröivän maankäytön vaikutuksille, jotka voivat heijastua sekä niiden laatuun että määrään.”*⁴

Ls-alueen ympäristö ei ole luonnontilaista, sillä aluetta on harvennettu, ja puusto on nuorta tai keski-ikäistä. Alueella on kuitenkin eri-ikäisiä ja -lajisia puita, myös joitakin varttuneita puita ja lahopuita, joten alue on kehittymässä rakennepiirteiltään luonnontilaisen kaltaisen suuntaan.

Alueelta löytyy myös joitakin liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalueiden vaatimia järeitä kolohaapoja. Liito-oravasta ei kuitenkaan havaittu maastokäynnillä merkkejä.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Heiskan suunnittelualuearajauksen alueella ei havaittu liito-oravaa, eikä liito-oravalle tällä hetkellä rakennepiirteitään sopivia elinympäristöjä. Hanhijärven pohjoispuolen suunnittelurajausalueella ei havaittu merkkejä liito-oravan esiintymisestä, mutta 3-tien pohjoispuolta sivuava alue lähdekorven luonnonsuojelun alueen ympäristössä todettiin liito-oravalle mahdollisesti sopivaksi elinympäristöksi. Lisäksi ls-alueen ympäristössä luontotyyppi on rehevää lehtoa ja lähdevaikutusta tavattiin myös olemassa olevan ls-alueen rajauksen ulkopuolella (lehtokorpi). Rehevät lehdot ja korvet ovat monimuotoisuuden kannalta arvokkaita elinympäristöjä ja luontotyyppien uhanalaisuusarvioissa ne on luokiteltu uhanalaisiksi.

4.1. SUOSITUKSET

4.1.1. Liito-orava

Selvitysalueilta ei tavattu merkkejä liito-oravasta. Hanhijärven pohjoispuolelta tavattiin kuitenkin liito-oravalle sopivaa vapaata elinympäristöä. Liito-oravalle sopivassa elinympäristössä myös alueen rakennepiirteet ja luontotyypit todettiin monimuotoisuuden kannalta arvokkaiksi, etenkin luonnonsuojelun alueeksi perustetun tervaleppäkorven ympäristössä. Alueella sijaitsevan luonnonsuojelun alueen ja sen ympäristön luontotyypit on arvioitu valtakunnallisesti uhanalaisiksi luontotyyppien uhanalaisuusarvioissa (2018).

Pitkällä aikavälillä liito-oravan säilyminen myös tulevaisuudessa ja suotuisan suojelutason saavuttaminen edellyttää niin asuttujen reviirien, kuin vapaiden reviirien (tarkasteluhetkellä sopivien elinympäristöjen, joista ei tavata merkkejä liito-oravasta) verkoston ja näiden elinympäristöjen välisten viher yhteyksien turvaamista. Elinympäristöjen välisten yhteyksien tulisi perustua puille, jotka ovat vähintään 10-metrisiä. Pidemmällä etenemällä puujonon sijaan toimivammilla yhteyksillä puita on rinnakkain, ja puut ovat enintään

³ Kontula & Raunio 2018, s. 503–507.

⁴ Kontula & Raunio 2018, s. 332.

korkeutensa päässä toisistaan. Maksimietäisyytenä molempiin suuntiin toimivassa yhteydessä voidaan pitää matkaa, joka on alle kolme kertaa matalamman puun korkeus.

Mikäli ohitustie ja suunnitellut työpaikka-alueet toteutuvat, liito-oravalle sopivaksi arvoitu metsäsirpale jää teiden väliin tai alle, jolloin alueen rauhallisuus, suojaisuus ja kytkeytyneisyys heikkenevät edelleen ja alueen sopivuus liito-oravan elinympäristöksi vähenee tai häviää. Tällä hetkellä 3-tien ylittäminen on liito-oravalle mahdollista, sillä tietä reunustaa molemmin puolin yli 20-metriset puut, ylitettävän alueen jäädessä noin 40 metriin ilmakuvasta mitattuna. Toistaiseksi alue on liito-oravalle mahdollisesti sopiva, lisäksi alueella sijaitseva ls-alue ja sen ympäristö on monimuotoisuuden kannalta arvokasta aluetta ja suositellaan siten mahdollisuuksien mukaan säästämään. Myös selvitysalueen itäpuolelle jäävä metsäkaistale 3-tien pohjoispuolella on liito-oravalle mahdollisesti sopivaa elinympäristöä.

4.1.2. Uhanalaiset luontotyypit

Hanhijärven pohjoispuolella sijaitsevan luonnonsuojelualueen luontotyyppi on lähdevaikutteista lehtokorpea (mm. tervaleppäkorpea), joka on luontotyyppinä arvioitu erittäin uhanalaiseksi (EN) ja todettu olevan altis ympäröivän alueen maankäytön muutoksille. Suojelualueen ympäristössä tavataan tuoretta runsasravinteista (EN) ja keskirasvinteista (VU) lehtoa, jotka ovat kehittymässä luonnontilaisen kaltaisiksi. Luonnonsuojelualue ja sen ympäristö suositellaan huomioimaan jatkossa mahdollisen maankäytön muutoksen suunnittelussa niin, etteivät alueiden ominaispiirteet vaarannu. Alueen ominaispiirteiden heikkeneminen on pyrittävä mahdollisen maankäytön muutoksen ja maanmuokkauksen yhteydessä minimoimaan esimerkiksi riittävällä metsäisellä suojavyöhykkeellä ja hulevesiratkaisuilla, jotka hidastavat ja pidättävät kiintoaineksen valumaa alueelle.

LÄHTEET

Hyvärinen, Esko, Juslén, Aino, Kemppainen, Eija, Uddstöm, Annika, Liukko, Ulla-Maija (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus. Punainen kirja 2019. s. 703. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/299501>

Luonnonsuojelulaki (20.12.1996/1096) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961096#L4P29>

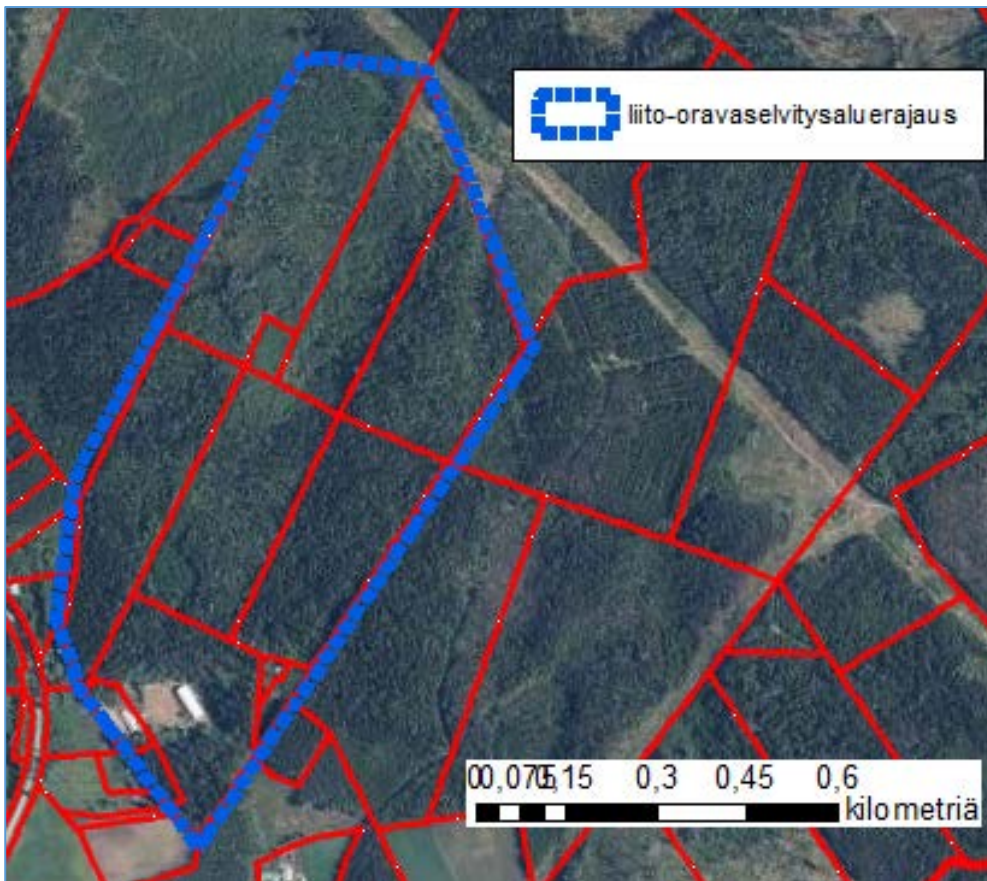
Kontula, Tytti & Raunio, Anne (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161234/SY%205%202018%20Osa%202%205%20Suot.pdf?sequence=42&isAllowed=y>

LIITE 1. SELVITYSALUERAJAUKSET

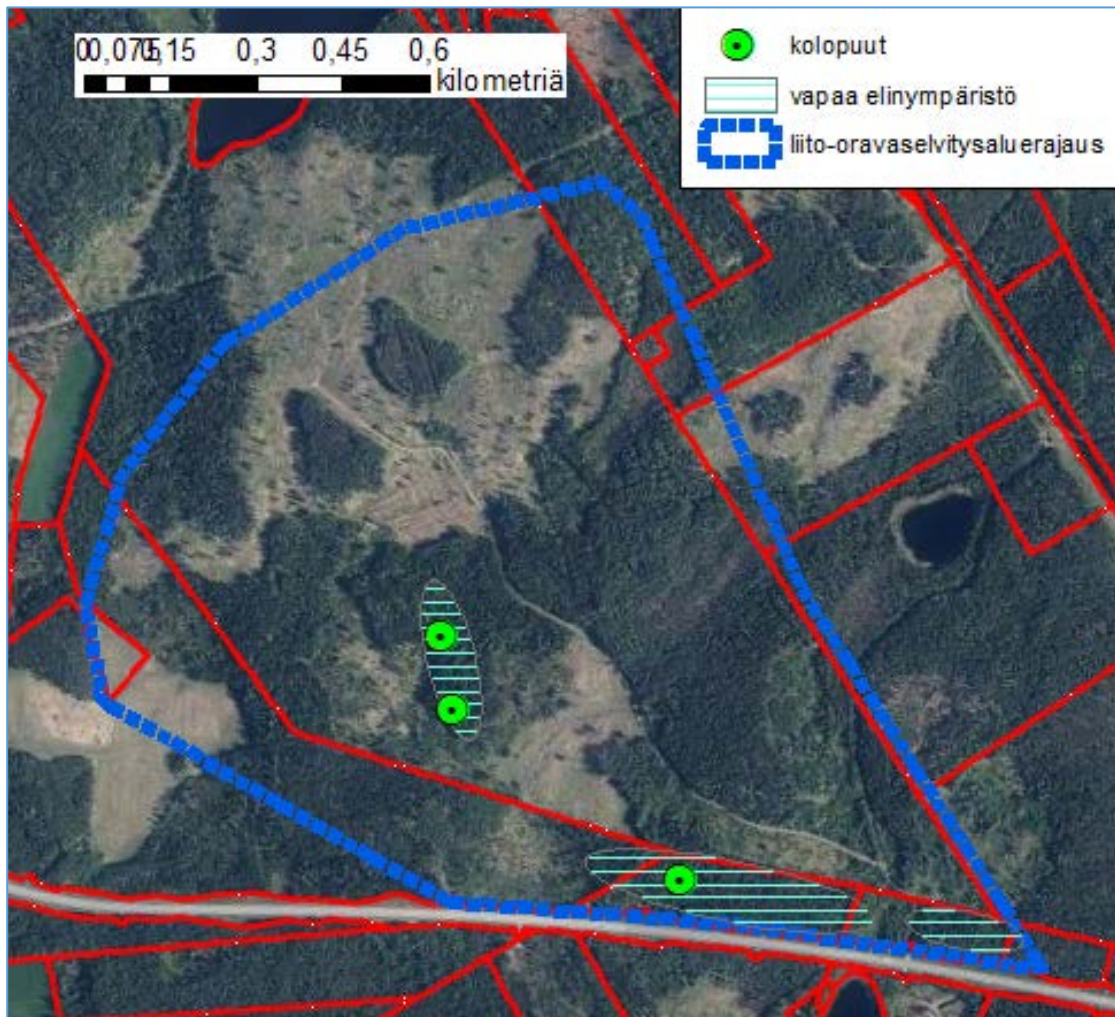

Kuva 2. Selvitysaluerajaukset sinisellä katkoviivalla. Ylempi raja Heiskan liittymän suunnittelualueella, alempi Hanhijärven liittymän suunnittelualueella.

LIITE 2. ILMAKUVAT

Kuva a) Heiskan liittymän suunnittelualue.

Kuva b) Hanhijärven pohjoispuolen suunnittelualue.